

הָיָה מִשְׁנֵי בְּדִבּוּרָהּ – לא היה משנה בדיבורו, לומר דבר שאינו
 59 אמת. המשיך וסיפר רב טבות לרבא, וְיָמָּא הָרָא אֵיךְ לְהוּא
 60 אֲתָרָא וְקוּשְׁמָא שְׁמִיהּ – פעם אחת הזדמנתי למקום ששמו
 61 'קוּשְׁמָא', כלומר 'אמת', וְלֹא הָיוּ מִשְׁנֵי בְּדִבּוּרֵיהוּ – ובני אותו
 62 מקום לא היו משנים בדיבורם אלא אומרים רק אמת, וְלֹא הָיָה
 63 מִיָּת אִינְשֵׁי מִהֶם בְּלֹא יִזְמִינָה – ומחמת כן לא היה מת שם אדם
 64 שלא בזמנו. נִסְיָי אִיתְרָא מִיְהוֹן – נשאתי אשה מאותו מקום, והיו
 65 לִי תַרְתִּין בְּנִין מִיָּתָּה – ונולדו לי ממנה שני בנים. וְיָמָּא הָרָא הָיָה וְתָבָא
 66 בְּיָתָהּ וְקָא חֲרִיפָא רִישָׁהּ – יום אחד היתה אשתו של רב טבות
 67 יושבת וחופפת את ראשה, אֲתָא שִׁיבְכָתָה מְרָא אֲרִישָׁא – באה
 68 שכנתה ודפקה על דלת ביתם, ושאלה היכן אשתו, סָבַר – חשב רב
 69 טבות, דְּלֹא אִירָא אֲרִישָׁא – שאין זו דרך ארץ לומר לה במה היא
 70 עוסקת, אֲמַר לָהּ, לֵיתָא הָכָא – היא אינה נמצאת כאן. ומחמת כן
 71 שְׂכִיבִי לִית תַּרְתִּין בְּנִין – מתו אותם שני בנים שהיו לו. אֲתָא אִינְשֵׁי
 72 דְּאֲתָרָא לְקָמִיהּ – באו לפניו אנשי אותו מקום, אֲמַר לֵיהּ, מָא הָיָה
 73 – ושאלו אותו מדוע אירע לו כן, שמתו שני בניו קודם זמנם. אֲמַר
 74 לָהּ, הָכִי הָיָה מַעֲשֶׂה – כך היה המעשה, שאמרתי לשכנתי שאשתי
 75 אינה בבית, ובאמת היתה בבית. אֲמַר לֵיהּ, בְּמִוְתָא מִיָּתָּה, פֻּק
 76 מֵאֲתָרֶיהּ – בבקשה ממך, צא ממקומי, וְלֹא תִגְרַר בְּהוּ מוֹתָנָא בְּהֶנָּךְ
 77 אִינְשֵׁי – ואל תגרה את המות באותם אנשים, ועל עצמם אמרו
 78 כן, כלומר, אל תגרה בנו את הבנות.
 79 הגמרא חוזרת לדון בזה, כי ביאת המשיח: תִּנְיָא, רַבִּי נְהוֹרָאִי
 80 אֲמַר, דּוּר שָׁבִין דּוּר קָא בוּ, נְעָרִים וְלִבְנֵי – יבִישׁוּ פְּנֵי זְנוּנִים, וְזֻקְנִים
 81 יַעֲמִדּוּ לְפָנֵי נְעָרִים לְכַבְדָּם, שְׂתָהּ חוּרְפָּה גְדוּלָּה וְיַכְבְּדוּ הַזְקֵנִים
 82 את הנערים. וְכַת קָמָה בְּאֶפְסָה – לחרף אותה ולביישה, וְכָלָה קָמָה
 83 בְּמִוְתָּהּ, וְפָנֵי הָדוֹר כְּפָנֵי הַכֶּלֶל, וְאִין הָבִין מִתְבִּישׁ מֵאֲבִיו.
 84 ברייתא נוספת: תִּנְיָא, רַבִּי נְחֻמִּיה אֲמַר, דּוּר שָׁבִין דּוּר קָא בוּ, הָעִזּוֹת
 85 תִּרְבֶּה, וְהַיּוֹקֵר יַעֲזוּ – הכבוד יהיה מעוות, שלא יכבדו האנשים זה
 86 את זה. וְהַנֶּפֶץ יִתֵּן פִּרְיוֹ, וְאֵף עַל פִּי כִן תִּזְוִן יְהִיב פִּיֶּךָ, כִּיֹּן שֶׁלֹא
 87 תהיה ברכה בפירות, וְהַנֶּפֶץ כֵּל הַמַּלְכוּת הַשּׁוֹלֵטת בְּעוֹלָם לְמִינוֹתָהּ
 88 – לאמונת הנוצרים, וְאִין תּוֹכֵחָה – ואין מי שיוכיח את האנשים.
 89 אומרת הגמרא: רבי נחמיה שבבביתא זו, מְסִיעָה לִיה לְרַבִּי יִצְחָק,
 90 דְּאֲמַר רַבִּי יִצְחָק, אִין כּוֹן דּוּר קָא עַד שְׂתַתְּהֶפֶךְ כָּל הַמַּלְכוּת לְמִינוֹתָהּ.
 91 אֲמַר רַבָּא, מָא קָרָא – מניין נלמד דבר זה, שכשתהיה כל המלכות
 92 כופרת בה' תבוא הגאולה, שנאמר לגבי נגעי צרעת שאם יש נגע
 93 לכן באדם הרי הוא טמא, אבל אם 'כּוֹל הַפֶּה לֵבָן כְּהוֹר הוּא' (ויקרא
 94 יג), וכך כשיבוא דור שכולו חוטא, ותהפוך כל המלכות
 95 למינות, תבוא הגאולה.
 96 ברייתא נוספת על זמן הגאולה: תִּנְיָא רַבִּין, נֹאמַר בְּפִסְקוֹ (דברים לב לו)
 97 'כִּי יִדִּין ה' עֲמֹ' [וגו'] וְעַל עֲבָדָיו יִתְנַחֵם כִּי יִרְאֶה כִּי אֲוֵלַת יָד וְאֶפֶס
 98 עֲצוּר וְעֹזוֹב, וְיֵשׁ לְדִרוֹשׁ מִהַפְסוֹק שְׁאִין כּוֹן דּוּר קָא עַד שְׂרִיבּוּ
 99 הַמְּסוּרוֹת – המוסרים את ישראל לעובדי כוכבים, ופירוש הפסוק
 100 הוא 'כי ידִין ה' עמו', להביא להם את הגאולה, בשעה ש'אזלת יד',
 101 כלומר מתחזקת והולכת ידם של המוסרים, ומצליחים
 102 במלשינותם. דרשה נוספת על פסוק זה: דְּבָר אַחֵר, אִין כּוֹן דּוּר קָא
 103 עַד שְׂתַתְּהֶפֶךְ הַתְּלִמִּידִים הַלּוֹמְדִים תּוֹרָה וּמְחִיזִיקִים אֶת יְרֵי יִשְׂרָאֵל
 104 לַחֲחוּיָם לְמוֹטָב, ו'אזלת יד' היינו שתחלש ידם. דרשה נוספת:
 105 דְּבָר אַחֵר, עַד שְׂתַתְּהֶפֶךְ פְּרוּסָה מִן חֲכִים, ו'אזלת יד' היינו שתחלש
 106 ידם והיו בידים ריקניות. דְּבָר אַחֵר, עַד שְׂתִייתֵיִּישׁוּ יִשְׂרָאֵל מִן
 107 הַנְּאֻלָּה, שְׁנֵאֲמַר 'וְאֶפֶס עֲצוּר וְעֹזוֹב', והיינו שאין בהם מי שנושע
 108 על ידי מושל
 109 שיוכיח את דרכם, ויירגשו ישראל ששְׂכִיבִיל אִין סוּמָךְ וְעוֹזָךְ
 110 לִישְׂרָאֵל, ואז תבוא הגאולה.
 111 מביאה הגמרא מעשה בענין מידת האמת: אֲמַר רַבָּא, מְרִישׁ הָיָה
 112 הָא דְרַבִּי יוֹרָא – כמו שהיה נוהג רבי יורא, כִּי הָיָה מְשַׁבֵּחַ רַבִּין
 113 דְּמַעֲסָקִי בֵּיהּ – שכשהיה רואה תלמידי חכמים עוסקים בענין זה
 114 של ביאת המשיח, אֲמַר לָהּ, בְּמִוְתָא בְּעִינָא מִיָּתִי – הריני מבקש
 115 ממכם, לֹא תִרְחִקוּהָ – שלא תרחיקו את ביאת המשיח בשחיתכם.
 116

אֶת סוּכַת דּוּר הַנּוֹפֶלֶת, ו'סוכת דוד' הוא כינוי למלכות בית דוד
 1 שנפלה, ולכן מכונה המשיח 'בר נפלי', על שם שמלכותו נופלת.
 2 אֲמַר לֵיה רַבִּי יִצְחָק כְּתוּבָהּ עַל שְׁאֵלָתוֹ, מָתִי יָבֵא הַמְּשִׁיחַ, הָכִי
 3 אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, דּוּר שָׁבִין דּוּר קָא בוּ, תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים מִתְמַעֲבִים,
 4 וְהַשָּׂאָר – תלמידי חכמים שנשארים, עֵינֵיהֶם כְּלוֹת בִּגְיוֹן וְאֶתְהָה,
 5 וְצִדּוֹת רַבּוֹת וְנִזְרוֹת קְשׁוֹת מִתְחַדְּשׁוֹת, עַד שֶׁהַגִּזְרָה הָרְאשׁוֹנָה
 6 פְּקוּדָה – מסתיימת, גִּזְרָה שְׁנִיָּה מְמַחֶרֶת לָבֵא.
 7 הגמרא מביאה מה הם הסימנים על ביאת המשיח: תִּנְיָא רַבִּין, שְׁבֻעַ
 8 וְשִׁבְעָה שָׁנֹת שְׁמִיטָה שָׁבִין דּוּר קָא בוּ, כִּךְ יִהְיֶה, שְׁנָה רְאשׁוֹנָה
 9 מִתְקַבְּלִים מִקְרָא (ז' עמס ד') וְהַמְּסִיחֵי עַל עִיר אַחַת וְעַל עִיר אַחַת לֹא
 10 אֲמַמְרִי – בחלק מהערים ירדו גשמים, ובחלקם לא ירדו גשמים,
 11 ומתוך כך יהיה רעב במקומות אחרים ושבע במקומות אחרים.
 12 שְׁנָה שְׁנִיָּה, חֲצִי רַעֲב מִשְׁתַּלְחִים – יהיה רעב מועט בכל המקומות,
 13 ובשום מקום לא יהיה שבע. שְׁנָה שְׁלִישִׁית, יִהְיֶה רַעֲב גְדוֹל, וְכֵתִים
 14 אֲנָשִׁים וְנָשִׁים, וְכֵתִים חֲסִידִים וְאֲנָשִׁי מַעֲשֶׂה, וְתוֹרָה מִשְׁתַּבַּחַת
 15 מִלּוּמְדִיָּה, מתוך שאין להם מה לאכול. שְׁנָה הָרְבִיעִית, שׁוֹבַע וְאִינוּ
 16 שׁוֹבַע – יהיה שבע מועט. בְּחִמִּישִׁית, שׁוֹבַע גְדוֹל, וְאִוְלִין וְשׁוֹתִין
 17 וְשִׁמְחִין, ומתוך כך התורה חוֹרֶת לְלוּמְדִיָּה, בְּשִׁישִׁית, קוֹלוֹת – יצאו
 18 קולות שהמשיח בא. בְּשִׁישִׁית, יִהְיֶה מַלְחָמוֹת בֵּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים
 19 לְיִשְׂרָאֵל. וּבְמִוְתָא שְׁבִיעִית – בתחילת השנה השמינית, כּוֹן דּוּר קָא.
 20 מַקְשָׁה הַגְּמָרָא: אֲמַר רַבִּי יוֹסֵף, הָא בְּמָה שְׁבִיעִית דִּהְיָה כּוֹן לֹא אֲתָא
 21 – והרי היו כבר כמה שביעיות שנים כאלו, שהיה שנה אחת רעב
 22 ושנה אחת שבע, ולא בא המשיח. מתרצת הגמרא: אֲמַר רַבִּי,
 23 'בְּשִׁישִׁית קוֹלוֹת בְּשִׁבְעִית מַלְחָמוֹת' מִי הָיָה – וכי אירע שהיו קולות
 24 בשישית שבן דוד בא, והיו מלחמות בשביעית, והרי לא היה כן.
 25 וְעוֹד, בְּסִדְרָן מִי הָיָה – וכי אותם צרות שאירעו, שהיה שבע מועט
 26 ומרובה, ורעב מועט ומרובה, היו כסדר השנים שנמנו בבביתא,
 27 והרי לא היה כן, ובשעה שיארעו כל הדברים כסדר זה, יבא
 28 המשיח.
 29 (הגמרא להלן מביאה מימרות בעניני אריכות הגלות, והקדימה
 30 את הפסוק (תהלים פט גב) 'אֲשֶׁר חָרַפּוּ יְקִיִּלּוּ וּבִיזוּ אֲוִיבֵי ה' אֲשֶׁר
 31 חָרַפּוּ עַקְבוֹת מְשִׁיחֶךָ', כלומר שמחמת אריכות הגלות 'חרפו אויבך
 32 ה').
 33 ברייתא נוספת בענין דורו של משיח: תִּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אֲמַר, דּוּר
 34 שָׁבִין דּוּר קָא בוּ, בֵּית הַוּוּעַד שְׁתַּלְמִידֵי חֲכָמִים מִתּוֹעַדִים בוּ, וּנְמַצָּא
 35 מִחוּץ לְעִיר, יִהְיֶה שָׁמָּה, כִּיֹּן שִׁיכְלוּ תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים, ומתוך כך
 36 יתקבצו לשם אנשים ריקים ויהיה המקום לבית נזוּת, וְהַנֶּפֶץ יִתְרַב,
 37 וְהַמְּקוֹם שֶׁשָּׁמָּה 'בְּלֵן' יֵאָשֵׁם – יהיה שם, וְאֲנָשִׁי נְבוֹל יִסְכְּבוּ מִעֵיר
 38 לְעֵיר – בני אדם הגרים בכל גבולות ארץ ישראל לחזר על
 39 הפתחים, וְלֹא יִחְזְנּוּ – לא ישאו חן בעיני האנשים, ולא יתנו להם
 40 מעות. וְחֲכָמַת הַסּוֹפְרִים תִּסְרַח – תהיה לבז, וְיִרְאִי חֲטָא וְיֵאָסֹס,
 41 וְפָנֵי הָדוֹר כְּפָנֵי כֶּלֶב – פני האנשים יהיו דומים לפני הכלבים,
 42 וְהָאֵמֶת תִּהְיֶה נִעְדָּרָה, שְׁנֵאֲמַר (ישעיה נט טו) 'וְתִהְיֶה הָאֵמֶת נִעְדָּרָה (וְסָר
 43 מִרְעַ מִשְׁתוֹלֵל)'.
 44 מבארת הגמרא: מָא יְתִי הָאֵמֶת נִעְדָּרָה, אֲמַר רַבִּי רַב – אמרו
 45 בני הישיבה, מְלִיךְ שְׁנַעֲשִׁית עָרִים עָרִים, וְהוֹלֶכֶת לָהּ – שאנשי
 46 האמת ייעשו קבוצות קבוצות, וילכו ממקומות הישוב למדברות.
 47 מבארת הגמרא: מָא – מה פירוש המשך הפסוק (שם) 'וְסָר מִרְעַ
 48 מִשְׁתוֹלֵל', אֲמַר רַבִּי רַבִּי שִׁלָּא – אמרו בבית מדרשו של רבי שילא,
 49 כֹּל מִי שְׁסָר מִרְעַ – נהרס מלעבור עבירות, מִשְׁתוֹלֵל עַל הַכְּרִיּוֹת –
 50 הרי הוא בעיני הבריות כשוטה.
 51 אגב שהתבאר בברייתא שבדורו של משיח תהא האמת נעדרת,
 52 מביאה הגמרא מעשה בענין מידת האמת: אֲמַר רַבָּא, מְרִישׁ הָיָה
 53 הָא מִינָא דְּלִבָּא קוּשְׁמָא בְּעִלְמָא – בתחילה הייתי אומר שאין בעולם
 54 הזה אדם שידבר תמיד רק אמת. אֲמַר לֵי הָהוּא מְרַבֵּן – סיפר לי
 55 תלמיד חכם אחד, וְרַב טָבוֹת שְׁמִיהּ וְשִׁמּוֹ, וְאֲמַר לָהּ – ויש
 56 אומרים שרב טָבוֹת שְׁמִיהּ, דָּא הָיוּ יְהִי לִיה כֹּל חֲלָל דְּעִלְמָא –
 57 שאם היו נותנים לו את כל מה שיש בחלל העולם כדי שישקר, לֹא
 58

המשך ביאור למס' סנהדרין ליום שבת קודש עמ' א

1 והיה מבאר את דבריו, דתנינא, שלשה דברים באין בהיפח הדעת –
 2 כשאין אדם חושב על כך שהם עשויים לבא, ואלו הן, משיח, מציאה שאדם מוצא, ועקרב העוקץ את האדם.
 3 הגמרא מביאה מימרות בענין זמן קיום העולם: אמר רב קטינא,
 4 שית אלפי שני הוי עלמא – ששת אלפי שנה יהיה העולם קיים, וחד
 5 חרוב – ואלף אחד הוא עתיד להיות חרב, שנאמר (ישעיה ב יא) 'ונשגב
 6 ה' לבדו ביום ההוא', כלומר, 'ביום ההוא' שהוא האלף השביעי
 7 יהיה ה' לבדו, משום שלא יהיו העולם ובריותיו קיימים. מביאה
 8 הגמרא את דעת החולק: אבי אמר, תרי חרוב – אלפיים שנה יהיה
 9 העולם חרב, שנאמר (הושע ו ב) 'יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו
 10 ונחיה לפניו', כלומר, לאחר אלפיים שנה של חורבן שהם כ'ומיים'
 11 של ה', יחיינו ה' ביום השלישי.
 12 מסייעת הגמרא לדעת רב קטינא: תניא בותיה – שנינו בברייתא
 13 כשיטתו דרב קטינא, וכך שנינו, בשם שהשביעית משמטת שנה
 14 אחת לשבע שנים, שבשנה השביעית הקרקעות מופקות ואינן
 15 נעבדות, כך העולם משמט אלף שנים לשבעת אלפים שנה,

17 שבאותם שנים הוא חרב, שנאמר (ישעיה ב יא) 'ונשגב ה' לבדו ביום
 18 ההוא', ואומר (תהלים צב א) 'מזמור שיר ליום השבת', ויום זה האמור
 19 במזמור הוא האלף השביעי של העולם, שהוא 'יום שכולו שבת',
 20 שהעולם משמט בו, ואינו מתקיים. ומנין ש'יום' הוא אלף שנה,
 21 ואומר (תהלים צ ד) 'כי אלף שנים בעיניך ביום אתמול כי יעבור',
 22 ומוכח ש'יום' אצל ה' הוא אלף שנים, והפסוק 'ונשגב ה' לבדו ביום
 23 ההוא', ו'מזמור שיר ליום השבת' נאמרו על אלף שנים אלו.
 24 הגמרא מביאה ברייתא נוספת בענין זה: תנא דבי אליהו, ששת
 25 אלפים שנה הוי עלמא – יהיה העולם קיים, מתוכם שני אלפים תוהו
 26 – שעדיין לא ניתנה התורה, ונחשב העולם כ'תוהו' שאין בו
 27 תועלת, וזהו מעת בריאת העולם ועד שהיה אברהם אבינו בן
 28 חמשים ושתים והתחיל לעסוק בתורה, ושני אלפים שאחריהם הם
 29 של תורה, שאז התחיל אברהם אבינו לעסוק בתורה (ע"ז טו), עד
 30 מאה שבעים ושתים שנה לאחר חורבן בית המקדש השני, ושני
 31 אלפים שאחריהם היו ראויים להיות ימות המשיח,

ומלכות שניה, של הורדוס, היתה רק חמש ושתים שנה, ומלכות
 בן בוזיא רק שתי שנים ומחצה.
 הגמרא דורשת את סיום הפסוק בחבוק. שואלת הגמרא: מאי
 'ויפת לקץ ולא יבזבז' אמר רבי שמואל בר נחמני, אמר רבי יונתן,
 כוונת הפסוק היא שתיפת עצמן של חשבי קצין – ישרפו ויבשו
 עצמותיהן של אותם המחשבים את קץ הגאולה, שהיו אומרים,
 כיון שהניע את הקץ ולא בא המשיח, שוב אינו בא לעולם, אלא
 לעולם חכה לו, שנאמר באותו פסוק, 'אם יתקמה חכה לו', שמו
 תאמר שרק אנו מחכים למשיח, והוא – הקדוש ברוך הוא אינו
 מחכה להביא את המשיח ולגאול את ישראל, תלמוד לומר (ישעיה
 ל ד) 'לכן יחכה ה' לתנכם ולכן ירום לרחמכם'.
 שואלת הגמרא: וכי מאחר שאנו מחכים לגאולה, והוא – ה' מחכה
 לגאול אותנו, מי מעצב את הגאולה. משיבה הגמרא: מדת הקין
 היא המעצבת ואומרת שאין ישראל ראויין להגאל. שואלת
 הגמרא: וכי מאחר שמדת הקין מעצבת ואין הגאולה באה, אנו למה
 מחכים. משיבה הגמרא: לקבל שכר על כך שאנו מחכים לגאולה,
 שנאמר (שם) 'אשרי כל חובי לו'.
 הגמרא מביאה מימרא בענין מנין הצדיקים שיש בכל דור: אמר
 אבי, לא פחות עלמא מתלתין ושתא צדיקי דמקבלי אפי שכניה
 בקל דרא – בכל דור ודור אין בעולם פחות משלשים וששה
 צדיקים הראויים לקבל פני שכניה, שנאמר (ישעיה ל ד) 'אשרי כל
 חובי לו', ותיבת לו' מיותרת, שהרי יכל לכתוב 'אשרי כל חובי',
 אלא כוונת הפסוק לומר אשרי המחכים לכת המקבלת פני שכניה
 שהיא כמנין לו', ול' בגימטריא תלתין ושתא הוו – שלשים וששה
 הם.
 מקשה הגמרא: איני – האם כך הוא הדבר, והאמר רבא, דרא דקמי
 קודשא בריך הוא – השורה של הצדיקים היושבים לפני הקדוש
 ברוך הוא, תמיני סרי אלפי (פרקא) הוי – שמונה עשרה אלף
 פרסאות היא, שנאמר לגבי מידות העיר ירושלים לעתיד לבא
 (יחזקאל מח לז) 'כביד שמנה עשר אלף העיר מיום ה' שמה, ואל
 שפסוק זה נאמר על ירושלים שלעתיד לבא, יש לדורשו גם על
 האמור כאן, שסביב מקום השכינה יש שמונה עשרה אלף
 פרסאות של צדיקים, ואיך אמר אביי שיש רק שלשים וששה
 צדיקים המקבלים פני שכניה.
 מתרצת הגמרא: לא קשיא, כיון דרא – מה שאמר אביי שיש רק
 שלשים וששה צדיקים המקבלים פני שכניה היינו צדיקים
 דמקבלי באיסקלריא המאירה – שמסתכלים בחוק אורו של
 הקדוש ברוך הוא, והא – אותם צדיקים שבשמונה עשרה אלף
 פרסאות, המקבלים פני שכניה, היינו צדיקים דמקבלי
 באיסקלריא שאינה מאירה – שמסתכלים בקלישת האור הנראית
 לצדידים למרחוק.
 מקשה הגמרא: ומי נפיש בולי האי – וכי כל כך רבים הם הצדיקים
 המסתכלים באסקלריא המאירה, עד שיכול אביי לומר בודאי
 שאינם פחותים משלשים וששה, והאמר חזקיה, אמר רבי ירמיה
 משום רבי שמעון בר יוחאי, ראיתי בני עלייה – כת המקבלים פני
 שכניה, והן מועטין, אם אלה הם, אני ובני – רבי אלעזר מהם. אם
 מאה הם, אני ובני מהם. אם שנים הם, אני ובני הם. ומוכח שרבי
 שמעון בר יוחאי לא ידע כמה הם, ואמר שיתכן שהם רק שנים,
 וכיצד אמר אביי שהם לפחות שלשים וששה.
 מתרצת הגמרא: לא קשיא, הא – מה שאמר אביי שהם לפחות
 שלשים וששה, היינו דעילי כפר – שנכנסים להסתכל באסקלריא
 המאירה רק על ידי נטילת רשות, והא – מה שאמר רבי שמעון בר
 יוחאי שאינו יודע כמה הם, היינו דעילי בלא כפר – שלרוב צדקותם
 רשאים להסתכל באסקלריא המאירה ללא נטילת רשות.
 הגמרא מביאה מחלוקת בענין קץ הגאולה: אמר רב, בלו כל
 הקצין – הסתיימו כל זמני הקץ שאמרו מחשבי הקיצין, ואין הקדש
 תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים, שאם יחזרו ישראל בתשובה
 יגאלו. ושמואל חלק ואמר, דיו לאבל ששמואל באבול – די לו לה'

ובעונותינו שרבו, יצאו מהם – עברו מאותם אלפיים
 שנה של ימות המשיח אותם שנים שעברו עד עתה, ועדיין לא בא
 משיח.
 אמר ליה אליהו הנביא לרב יהודה אחיה (אחיו) דרב סלא חסידא,
 אין העולם מתקיים פחות משמונים וחמשה יובלות, שהם ארבעת
 אלפים מאתים וחמשים שנה, ויובל האחרון בן דוד בא. אמר ליה
 רב יהודה, האם בתחילתו של אותו יובל יבוא המשיח, או בסופו.
 אמר ליה אליהו, איני יודע. המשיך רב יהודה ושאלו, בלא או אינו
 בלא – האם יסתיים אותו יובל אחרון קודם שיבוא המשיח, או
 שלא יסתיים, ובתוך אותו יובל יבוא המשיח. אמר ליה אליהו, איני
 יודע.
 הגמרא מביאה מימרא זו של אליהו בלשון אחרת: רב אשי אמר,
 ה' (וכן) אמר ליה אליהו לרב יהודה, עד הכא – עד כאן, כלומר
 עד שיעור הזמן של שמונים וחמשה יובלות, לא תסתמי ליה – אל
 תצפה לביאת המשיח, שבדאי לא יבא באותו זמן, מכאן ואילך
 איסתמי ליה – חכה לו, שאפשר שיבא.
 שלח ליה רב הן בר תחליפא לרב יוסף, מצאתי אדם אחד, וכידו
 מנילה אחת, כתובה בכתב אשורית ולשון האגרת היא לשון
 הקדש, וזה סימן שיהיה כתובה, כיון שרק ישראל היו משתמשים
 בלשון הקודש ובכתובה אשורית, אמרתי לו, איגרת זו מניין לך.
 אמר לי, לחיילות של דומי נשכרתי – להיות חייל בצבאם, ובין גימיו
 דומי מצאתיה, וכתוב בה, לאחר ארבעת אלפים ותשעים
 ואחד שנה לבריאתו של עולם, העולם יתום – יגמר ויסתים, כלומר
 יגמר המצב הקיים עתה שאמות העולם מושלים וישראל
 נמצאים בגלות, ובשנים שיבואו אחר כך, מהן – בחלק מאותם
 שנים יהיו מלחמות תנינים – דגים שבים, ומהן מלחמות גזג ונגזג,
 והשאר ימות המשיח, ואין הקדוש ברוך הוא מחדש את עולמו –
 בורא עולם חדש, אלא לאחר שבקעת אלפים שנה מבריאת העולם
 הזה.
 מביאה הגמרא את דעת החולק: רב אחא בריה דרבא אמר, לאחר
 חמשת אלפים שנה אימור – נאמר באותה איגרת, שהעולם יתום.
 הגמרא מביאה ברייתא בענין קץ הגאולה: תניא, רבי נתן אומר,
 מקרא זה שיובא להלן, נזכר ויורד עד תהום, כלומר, כמו שאין סוף
 לתהום כך אין אדם יכול לעמוד על סופו של הזמן האמור בפסוק
 זה, שנאמר (חבקוק א ב) 'כי עוד חזון למועד ויפת לקץ ולא יבזבז
 יתקמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר', ופסוק זה בא ללמדנו שזמן
 קץ הגאולה הוא לא דבר רבתינו שהיו דורשין את זמן הגאולה
 על פי הפסוק (חבקוק א ב) 'עד עידן עידן ופלג עידן', והיו דורשים
 ש'עידן', כלומר 'זמן', היינו זמן גלות מצרים, שהיתה ארבע מאות
 שנה, ו'עידנים', בלשון רבים, הם שמונה מאות שנה, ו'פלג עידן',
 כלומר מחצית הזמן, הוא מאתים שנה, ויחד הם אלף ארבע מאות
 שנה, וכשיעבור זמן זה מעת חורבן בית המקדש הראשון, תבוא
 הגאולה השלימה.
 וכן לא כרבי שמלאי, שהיה דורש את קץ הגאולה על פי הפסוק
 (תהלים פ א) 'האכלתם לחם דמעה ותשקמו בדמעות שליש', ויש
 לדורש את הפסוק כאילו נאמר 'שליש', שהשקה ה' את ישראל
 בדמעות בשתי הגליות הראשונות, גלות מצרים וגלות בבל, שהיו
 יחד ארבע מאות ושבעים שנה, שליש מגלות אדום, נמצא שגלות
 אדום היא אלף ארבע מאות ועשר שנים.
 וכן לא כרבי עקיבא, שהיה דורש את הקץ על פי הפסוק (חגי ב א) 'עוד
 אחת מעט היא ואני מרעיש את השמים ואת הארץ', ונבואה זו
 נאמרה לאחר חורבן בית המקדש הראשון, ודרש רבי עקיבא
 שהפסוק 'עוד אחת מעט היא' נאמר על הזמן שלאחר חורבן בית
 המקדש השני, שה' אומר שיתן לעם ישראל עוד מעט כבוד אחרי
 חורבן הבית, ואחר כך 'אני מרעיש את השמים ואת הארץ' ויבוא
 המשיח, והוא בן כוזיבא. מסיים רבי נתן את דבריו, אלא פירוש
 הפסוק הוא שבתוך ימי הבית השני יהיה לישראל רק מעט כבוד,
 שהרי מלכות ראשון – מלכות החשמונאים, היתה רק שבשים שנה,

המשך ביאור למס' סנהדרין ליום שבת קודש עמ' ב

1 שכביכול עומד כבר כמה שנים באבילות, מעת חורבן בית
2 המקדש, ובודאי לא ישאר כך לעולם, אלא יש קץ לדבר, שאף אם
3 לא יעשו ישראל תשובה, יגאלו בו.
4 הגמרא מביאה בזה מחלוקת תנאים: פתנאי – נחלקו תנאים בדבר
5 זה, שנינו בברייתא, רבי אליעזר אומר, אם ישראל עושין תשובה,
6 נגאלין, ואם לאו אין נגאלין. אמר ליה רבי יהושע, וכי אם אין עושין
7 תשובה אין נגאלין, אין זה כך, אלא אם לא יעשו תשובה מרצונם,
8 הקדוש ברוך הוא מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות בגזרותיו של
9 המן, ומחמת פחדו ישראל עושין תשובה ומחזירין למוטב, ואז תבוא
10 הגאולה.
11 ברייתא נוספת בענין זה: תניא אידך, רבי אליעזר אומר, אם ישראל
12 עושין תשובה, נגאלין, שנאמר (ירמיה ג כב) 'שובו פנים שובכים ארפא
13 משובותיכם', כלומר, רק אם תשובו ארפא אתכם בגאולה. אמר לו
14 רבי יהושע, והלא כבר נאמר (ישעיה נב ג) 'כי כה אמר ה' חנם נמכרתם
15 ולא בכסף תגאלו', וביאור הפסוק הוא 'חנם נמכרתם', פעון עבודת

16 פוככים שאין לכם ממנה רווח, נמכרתם לגויים שהגלו אתכם
17 מארצכם ושובו אותכם, 'ולא בכסף תגאלו', לא בתשובה ומעשים
18 טובים תגאלו, ומוכח שאף ללא תשובה ישראל נגאלים.
19 אמר לו רבי אליעזר לרבי יהושע, והלא כבר נאמר 'שובו אלי
20 ואשובה אליכם' (מלאכי ג ז), ומוכח שרק אחרי שיחזרו ישראל
21 בתשובה ישוב אליהם ה'. אמר ליה רבי יהושע, והלא כבר נאמר
22 'כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה
23 והבאתי אתכם ציון' (ירמיה ג ד), ולשון 'בעלתי בכם ולקחתי אתכם'
24 משמע שבעל כרחם יגאלם, אף שלא יעשו תשובה.
25 אמר לו רבי אליעזר לרבי יהושע, והלא כבר נאמר (ישעיה ל טו)
26 'בשובה ונחת תושעון', ולשון 'שובה' מלמדת שיעשו תשובה קודם
27 שיוושעו בגאולה. אמר לו רבי יהושע לרבי אליעזר, והלא כבר
28 נאמר (ישעיה מט ז) 'בה אמר ה' גואל ישראל וקדושו לבזה נפש למתעב
29 גוי לעבד מושלים